© І. І. Чуницька, О. О. Позднякова

Отримано: 08 грудня 2022 р.

Прорецензовано: 20 грудня 2022 р.

Прийнято до друку: 21 грудня 2022 р.

e-mail: chunitskaya_307@ukr.net,
olga.pozdyakova.2000@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2022-27(55)-81-87

Чуницька І. І., Позднякова О. О. Фінансовий механізм управління діяльністю підприємства та його роль в організації фінансової політики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал.* Острог : Вид-во НаУОА, грудень 2022. № 27(55). С. 81–87.

УДК: 336.64

JEL-класифікація: G: Financial Economics

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0002-9718-1332

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0002-8468-4117

Чуницька Ірина Іванівна,
доктор економічних наук, професор
Державного податкового університету
Позднякова Ольга Олегівна,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Державного податкового університету

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО РОЛЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

У статі досліджено теоретичні аспекти фінансового механізму управління діяльністю підприємства та його роль в організації фінансової політики. Розглянуто елементи фінансового механізму управління діяльністю підприємства. В теперішніх умовах повномасштабного вторгнення агресора росії на територію України роль фінансового механізму управління підприємства набуває особливої актуальності та серед основних завдань сучасного розвитку підприємств України. Розкрито складові фінансового механізму підприємства. Фінансовий механізм є складовою частиною господарського механізму і являє собою сукупність механізмів стимулювання, важелів, засобів, форм і методів регулювання економічних процесів і відносин. Структура фінансового механізму підприємства містить п'ять взаємопов'язаних частин: фінансові методи; фінансовий важіль; юридичний супровід; нормативне забезпечення; інформаційна підтримка. Фінансовий механізм є найважливішою частиною фінансової політики, тобто, система фінансових важелів, які забезпечують організацію, планування та стимулювання використання фінансових ресурсів підприємства. Основною метою механізму фінансової політики підприємства є отримання очікуваного рівня прибутку за мінімального рівня витрачання фінансових ресурсів та мінімального ризику. Визначено шляхи вдосконалення фінансового механізму управління діяльністю підприємства.

Ключові слова: *фінансовий механізм, фінансова політика, фінансові інструменти, важелі фінансового механізму.*

Iryna Chunitska,
Ph.D., Professor, State Tax University
Olga Pozdnyakova,
a graduate of the master's (second) level,
State Tax University

FINANCIAL MECHANISM OF ENTERPRISE MANAGEMENT ACTIVITIES AND ITS ROLE IN THE ORGANIZATION OF FINANCIAL POLICY

The article deals with theoretical aspects of the financial mechanism of enterprise's activities managing and its role in the organization of financial policy. The elements of the financial mechanism of the enterprise's activities managing are considered. In current conditions of the full-scale russian invasion, the role of the financial management mechanism of the enterprise is becoming particularly relevant and satnds among the main tasks of the modern development of Ukrainian enterprises. The components of the enterprise's financial mechanism are disclosed. The financial mechanism is an integral part of the economic mechanism and represents a set of incentive mechanisms, levers, means, forms and methods of regulating economic processes and relations. The structure of the enterprise's financial mechanism includes five interrelated parts: financial methods; financial leverage; legal support; regulatory support; informational support. The financial mechanism is the most important part of the financial policy, that is, a system of financial levers that ensure organization, planning and stimulation of enterprise's financial resources use. The main goal of the enterprise's financial policy mechanism is to obtain the expected level of profit at the minimum level of financial resources spending and risk minimisation. Ways to improve the financial managing mechanism of the company's activities have been determined.

Keywords: *financial mechanism, financial policy, financial instruments, levers of the financial mechanism.*

Постановка проблеми. В теперішніх умовах повномасштабного вторгнення агресора росії на територію України роль фінансового механізму управління підприємства набуває особливої актуальності та

серед основних завдань сучасного розвитку підприємств України, які пов'язані з постійним подоланням кризових ситуацій, визначені особливі вимоги до фінансового механізму підприємств як стратегічного фактору фінансової безпеки підприємства, а також зростання його інвестиційної привабливості. В теперішніх умовах постійних змін проблема фінансового механізму управління підприємства стає пріоритетною. Вирішення цієї проблеми вимагає вдосконалення фінансового механізму управління підприємства, що дозволяє забезпечити його ефективність управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням фінансового механізму управління діяльністю підприємства та його ролі в організації фінансової політики у своїх працях приділяли увагу такі українські науковці: Є. Бойко, Н. Ботвіна, К. Буцанова, П. Добровольський, І. Єпіфанова, О. Ковалюк, В. Кручиненко, С. Льовочкін, Н. Марусяк, О. Мельник, Н. Метеленко, О. Панасюк, В. Перков, Г. Разумова, Г. Чередниченко, І. Чугунов, О. Шульга та ін. Поряд з тим, сучасні тенденції, що полягають в загальному ускладненні функціонування підприємств на усіх рівнях, призводять до необхідності здійснення поглиблених досліджень фінансового механізму управління діяльністю підприємства та особливо його роль в організації фінансової політики.

Мета і завдання дослідження: поглибити теоретичні засади та наукові підходи щодо фінансового механізму управління діяльністю підприємства та визначити його роль в організації фінансової політики.

Виклад основного матеріалу. Держава та підприємства в Україні здійснюють свою фінансову політику за допомогою фінансового механізму, склад та структура якого визначаються рівнем економічного розвитку держави, відносинами в господарських операціях, історичними та національними особливостями країни. Забезпечення розвитку підприємства великою мірою залежить від ефективності його фінансового механізму, тому що невизначеність загальноекономічної ситуації в Україні, зміни в системі законодавства негативно позначаються на розвитку підприємств, що призводить до зменшення їхньої кількості [14, с. 136].

В умовах повномасштабного вторгнення агресора на територію України важливим завданням для підприємств є адаптація до нестабільного ринкового середовища в умовах війни та постійних змін ринкової кон'юнктури. Таке становище потребує формування фінансового механізму для забезпечення розвитку підприємств відповідно до умов невизначеності та нестабільності української економіки.

У сучасному економічному середовищі фінансовий механізм підприємств ускладняється та адаптується до зовнішніх факторів, наприклад, зростають вимоги та зобов'язання у сфері платежів, податків, дивідендів. Усі складові механізму мають оптимізувати та активізувати діяльність підприємства в цілому, до того ж задовольняючи інтереси різних учасників ринкових відносин. Тому при розробці нових підходів до управління фінансами підприємств необхідно передбачити можливість постійного вдосконалення та підвищення ефективності фінансового механізму, що забезпечить гнучкість і адаптованість як щодо організації фінансового механізму, так і до методів управління фінансовими ресурсами підприємства [3].

Щоб визначити роль фінансового механізму у забезпеченні розвитку підприємств, розглянемо погляди різних учених та трактування цього поняття. Багато вчених розглядають фінансовий механізм як систему форм управління, інші – за допомогою використання фінансових методів та важелів. В економічній літературі термін «фінансовий механізм» використовується досить широко, однак єдиної думки щодо його визначення та складових його компонентів немає, тому розглянемо думки вчених (табл. 1).

Дослідивши трактування українських науковців, дійшли висновку, що фінансовий механізм – це сукупність форм і методів для забезпечення розподілу, перерозподілу, контролю, формування, мобілізації та реалізації децентралізованих і централізованих грошових доходів, формування фондів та резервів підприємства.

Узагальнюючи думки вчених, роль фінансового механізму, який може бути представлене такою загальною моделлю (рис. 1).

Таблиця 1

Трактування сутності категорії «фінансовий механізм» вітчизняними науковцями

Автор	Трактування поняття
Є. М. Бойко	Фінансовий механізм – це система фінансових важелів, що виражаються в плануванні, організації та стимулюванні використання фінансових ресурсів. Включає монетарні методи, грошові важелі, нормативне, законодавче, інформаційне забезпечення [2, с. 16].
І. Ю. Єпіфанова	Фінансовий механізм є системою організації, планування та використання фінансових ресурсів. До фінансового механізму належать: фінансові інструменти, фінансові прийоми та методи, системи, що забезпечують реалізацію механізму (кадрові, правові, регулюючі, інформаційні, технічні, програмні) [4, с. 67].
О. М. Ковалюк	Фінансовий механізм підприємства – система управління фінансами, призначена для організації взаємодії фінансових відносин і грошових фондів з метою оптимізації їх впливу на кінцеві результати його діяльності. При цьому оптимальна взаємодія фінансових відносин досягається з використанням усіх фінансових категорій (виручка, прибуток, амортизація, оборотний капітал, кредит, бюджет, податки), нормативів, стимулів, пільг, санкцій та інших фінансових важелів [5, с. 56].

Продовження таблиці 1

В. А. Кручиненко	Фінансовий механізм підприємства – сукупність форм і методів формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення фінансової діяльності підприємства [6].
Н. Л. Марусяк	Фінансовий механізм є складовою господарського механізму і являє собою сукупність механізмів стимулювання, важелів, засобів, форм і методів регулювання економічних процесів і відносин. До фінансових механізмів підприємства в основному належать ціни, податки, тарифи, штрафи, санкції, субсидії, проценти за банківським кредитом і депозитами, облікові ставки, тарифи [8, с. 94].
В. В. Перков, П. А. Добровольський, О. І. Мельник	Фінансовий механізм – це методологічні, організаційно-правові положення та заходи, що визначають функціонування фінансів в діяльності підприємства, їх практичне використання для досягнення цілей і завдань, визначених відповідними програмами [11, с. 132].

Джерело: складено автором на основі даних [2; 4; 5; 6; 8; 11].

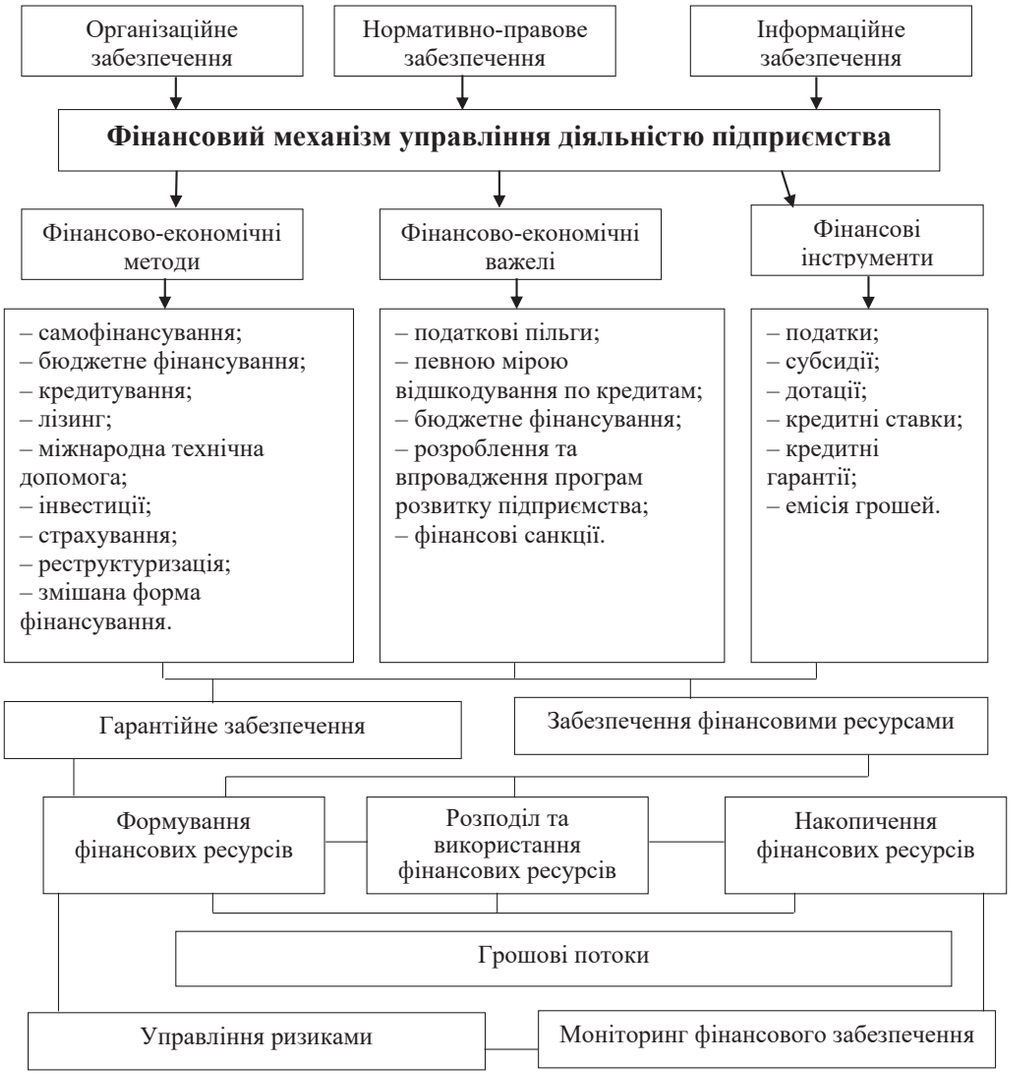

Рис. 1. Фінансовий механізм управління діяльністю підприємства

Джерело: складено автором на основі даних [4, с. 69].

Компонентами фінансового механізму є:

– фінансова підтримка;

– фінансове регулювання;

– система фінансових показників та фінансових інструментів, що дозволяють оцінити вплив на діяльність підприємства [4, с. 72].

Розглянемо складові фінансового механізму підприємства.

Фінансова підтримка полягає у виділенні певного обсягу фінансових ресурсів для вирішення окремих завдань фінансової політики підприємства, а також здійснюється забезпечення і регулювання дії підприємства. Забезпечувальні дії виявляється у встановленні джерел фінансування, тобто в забезпеченні повсякденних потреб, що характеризують пасивний вплив на фінансову безпеку підприємства [6].

Фінансове регулювання підприємства – це організуючий та регулюючий вплив фінансових важелів на господарську діяльність підприємства з метою її впорядкування та підвищення ефективності. Регулятивні дії здійснюють вплив через виділення достатніх коштів на форму фінансову безпеку та характеризують активний вплив фінансової безпеки на господарську діяльність підприємства. Загалом функціонування фінансового механізму спрямоване на реалізацію економічних інтересів учасників фінансових відносин [6].

Фінансові інструменти – це кошти або активи, що використовуються для виконання завдань, передбачених фінансовою політикою підприємства. Основними фінансовими інструментами є податки та збори, види цін, грошовий капітал, фінансові ресурси, пільги, санкції, цінні папери, валюта, грошові зобов'язання, страхові поліси, кредитні договори та інші види фінансових послуг [7, с. 27].

Фінансові методи – способи впливу фінансових інструментів на економічні відносини. Фінансові методи діють у двох напрямках: в напрямку управління рухом фінансових ресурсів і в напрямку ринкових комерційних відносин, пов'язаних із зіставленням витрат і результатів, з матеріальним стимулюванням і відповідальністю за ефективне використання коштів. Ринковий вміст розкривається в грошові методи не випадково, це пов'язано з тим, що функції грошей у сфері виробництва підприємсва тісно пов'язані з комерційним розрахунком.

До складу фінансових методів входять такі методи і засоби управління фінансами: фінансовий облік, фінансовий аналіз і планування, фінансове регулювання і контроль, інвестування, кредитування, оподаткування, система розрахунків, фінансове стимулювання, страхування, формування фондів, оренда, лізинг, факторинг та ін. [10].

Фінансовий важіль слід розглядати як сукупність фінансових ресурсів, що використовуються суб'єктом господарювання у сфері підприємництва шляхом використання наявних у нього інструментів для впливу на розвиток підприємства, створення для цього сприятливих умов, відповідно до поставлених цілей і завдань фінансової політики підприємства. Фінансові важелі є засобом дії фінансового методу, вибір якого залежить від інших елементів фінансового механізму, зокрема від надання різноманітної інформації. Тому застосування фінансових важелів визначає ефективність всього фінансового механізму, який, у свою чергу, реалізує фінансову політику, тобто вони посідають пріоритетне місце у структурі фінансового механізму підприємства [10].

Фінансові інструменти складаються з різного роду фінансово-економічної інформації. Насамперед до такої інформації належать дані про фінансовий стан суб'єктів господарювання, фінансові процеси на внутрішньому та міжнародному ринках. Наявність надійної бізнес-інформації дозволяє швидко приймати фінансові та комерційні рішення, які максимізують прибуток підприємства.

Визначено взаємозв'язок між фінансово-економічними методами, моделями, важелями, інструментами, гарантіями та своєчасним наданням фінансових ресурсів, завдяки яким реалізуються ефективні управлінські рішення та визначається фінансово-економічний стан підприємства.

Розроблений механізм фінансового забезпечення суб'єктів дає змогу комплексно поєднати необхідність організації фінансового забезпечення, як це видно з рис. 1, та управління економічними процесами, що відбуваються з урахуванням правового регулювання та інформаційного забезпечення, а в цілому сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства шляхом забезпечення стабільності та прибутковості за допомогою фінансових інструментів [4, с. 75].

У сучасних динамічних умовах у фінансовому механізмі постійно виникають ускладнення фінансових відносин, якщо його стимули та важелі використовуються неправильно. Тільки об'єктивна фінансова політика як на рівні підприємства, так і на рівні держави здатна раціонально реалізувати можливості фінансового механізму.

Фінансовий механізм є найбільш динамічною частиною фінансової політики підприємства. Вона швидко реагує на всі особливості сучасного стану в економічній і соціальній сферах країни. Виходячи з того, що підприємство через фінансовий механізм здійснює свою діяльність у сфері фінансів, можна виділити директивний та регулюючий фінансовий механізм.

Директивний фінансовий механізм розрахований на фінансові відносини, в яких безпосередньо бере участь підприємство та держава. Як правило, це податки, державний кредит, бюджетне фінансування, організація бюджетної системи підприємства та бюджетного процесу, фінансове планування. У цьому випадку підприємство детально розробляє систему організації фінансових відносин, яка є обов'язковою.

У багатьох випадках директивний фінансовий механізм може бути поширений на фінансові відносини підприємства, в яких держава не бере участі. До таких відносин належать відносини, які мають велике значення для реалізації всієї фінансової політики, наприклад, ринок корпоративних цінних паперів [13, с. 163].

Фінансовий механізм регулювання розробляється для певного сегменту фінансових відносин, який безпосередньо не зачіпає інтересів держави. Такого роду фінансовий механізм характерний для організації фінансових відносин на приватних підприємствах.

Стабільний перебіг процесу розширеного відтворення безпосередньо залежить від фінансового механізму та фінансової політики підприємства, як складових господарського механізму та фінансової політики. Тобто для удосконалення фінансової політики ефективний фінансовий механізм підприємства повинен виконувати такі завдання:

– забезпечення раціональних пропорцій розподілу та перерозподілу прибутку підприємства;

– забезпечення необхідних темпів економічного розвитку підприємства;

– розроблення та здійснення фінансового планування та прогнозування обсягів фінансових ресурсів, їх розподілу та використання;

– підвищення ефективності фінансового контролю;

– удосконалення механізму дії фінансових важелів, стимулів і санкцій;

– належне інформаційне та організаційне забезпечення функціонування всього фінансового механізму підприємства [14, с. 145].

Підсумовуючи наведене вище, можна зробити висновок, що мета фінансового механізму підприємства полягає у максимізації фінансових результатів від забезпечення діяльності необхідними фінансовими ресурсами для ефективного функціонування підприємства. В умовах нестабільності та війни головна мета управління фінансами підприємства – це максимізація прибутку, капіталізація та забезпечення платоспроможності та ліквідності підприємства за рахунок задоволення інтересів власників.

Фінансовий механізм розвитку підприємств, який забезпечить максимізацію фінансових результатів. В умовах сучасного ринкового середовища для забезпечення управління фінансами функціонування фінансового механізму підприємства необхідно будувати на основі таких шляхів:

1. Постійний моніторинг фінансового стану підприємства та прогнозування ймовірності фінансових криз. Щоб запобігти розвитку несприятливих ситуацій та ризику банкрутства, дуже важливо постійно контролювати фінансовий стан підприємства, а також слідкувати за подіями в економічній, соціальній та політичній сферах суспільства. Аналіз та прогнозування впливу глобальних та національних криз на діяльність підприємства дозволить завчасно вжити необхідних заходів та мінімізувати негативні наслідки.

2. Оперативне реагування фінансового механізму на кризові явища. В умовах нестабільності ринкової кон'юнктури та кризових явищ у фінансово-економічній сфері оперативне управління фінансового механізму компанії є пріоритетним. Фінансовому менеджменту необхідно швидко приймати рішення: скорочувати витрати, заморожувати інвестиційні проекти, забезпечувати повернення дебіторську заборгованість тощо [12, с. 183].

3. Реалізація внутрішніх можливостей виходу підприємства з кризового фінансового стану. Фінансово-економічна нестабільність в умовах кризи зумовлює необхідність використання фінансового механізму для фінансування діяльності підприємства переважно з власних ресурсів. Залучення позикових коштів може збільшити ризики втрати платоспроможності підприємства.

4. Забезпечення достатніх засобів. Розрахувати оптимальний обсяг вільних коштів фінансового механізму підприємства можна різними методами та сформувати ліквідні резерви.

5. Надання інформації. Заходи щодо вдосконалення інформаційного забезпечення фінансового управління є першими кроками щодо підвищення ефективності фінансового механізму підприємства [12, с. 184].

Підвищити конкурентоспроможність бізнесу в сучасних умовах можливо лише за умови вдосконалення систем фінансового механізму управління підприємством. Тому необхідно запроваджувати нові інструменти та системи, щоб швидко реагувати на всі зміни зовнішніх і внутрішніх факторів.

Висновки. Отже, реалізація фінансової політики здійснюється за допомогою фінансового механізму, що є досить складною системою впливу на різні проблеми фінансової діяльності окремих суб'єктів. Фінансовий механізм є найважливішою частиною фінансової політики, тобто, система фінансових важелів, які забезпечують організацію, планування та стимулювання використання фінансових ресурсів підприємства. Основною метою механізму фінансової політики підприємства є отримання максимально очікуваного рівня прибутку за мінімального рівня витрачання фінансових ресурсів та мінімального ризику. Сутність фінансового механізму полягає у виділенні певного обсягу фінансових ресурсів з одночасним встановленням форм та джерел їх фінансування на поточну оперативну діяльність підприємства.

Література:

1. Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 15–18.

Boyko E. M. (2016). Suchasnyi stan ta problemy protsesu formuvannia finansovykh resursiv pidpryiemstva v Ukraini. [Current state and problems of the process of formation of financial resources of the enterprise in Ukraine]. *Molodyi vchenyi.* [A young scientist], 5, 15-18. [in Ukrainian]

2. Ботвіна Н. О. Механізм формування й реалізації фінансової політики в умовах кризових деформацій економічного простору. *Облік і фінанси АПК.* 2011. № 1. С. 140–145. URL. https://magazine.faaf.org.ua/mehanizm-formuvannya-y-realizacii-finansovoi-politiki-v-umovah-krizovih-deformaciy-ekonomichnogo-prostoru.html (дата звернення: 05.12.2022).

Botvina N.O. (2011). Mekhanizm formuvannia y realizatsii finansovoi polityky v umovakh kryzovykh deformatsii ekonomichnoho prostoru. [The mechanism of formation and implementation of financial policy in the conditions of crisis deformations of the economic space]. Oblik i finansy APK. [Accounting and finance of agriculture], 1, 140-145. <https://magazine.faaf.org.ua/mehanizm-formuvannya-y-realizacii-finansovoi-politiki-v-umovah-krizovih-deformaciy-ekonomichnogo-prostoru.html> (2022,December,05). [in Ukrainian].

3. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

Epifanova I. Yu., Jezhula V. V. (2017) Finansovyi analiz ta zvitnist: praktykum. [Financial analysis and reporting: workshop]. Vinnytsia: V NTU [Vinnytsia: In NTU], 143. [in Ukrainian].

4. Ковалюк О. М. Методологічні основи фінансового механізму. *Фінанси України*. 2015. № 4. С. 54–60.

Kovalyuk O. M. (2015) Metodolohichni osnovy finansovoho mekhanizmu. [Methodological foundations of the financial mechanism]. *Finansy Ukrainy.* [Finances of Ukraine], 4, 54-60. [in Ukrainian].

5. Кручиненко В. А. Фінансовий механізм державного регулювання розвитку підприємства в умовах ринкової економіки. *Вісник Національного університету цивільного захисту України.* 2019. № 2 (11). URL: http://29yjmo6.257.cz/handle/123456789/13715 (дата звернення: 05.12.2022).

Kruchynenko V.A. (2019). Finansovyi mekhanizm derzhavnoho rehuliuvannia rozvytku pidpryiemstva v umovakh rynkovoi ekonomiky. [The financial mechanism of state regulation of enterprise development in the conditions of a market economy]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy*. [Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine]. 2(11). <http://29yjmo6.257.cz/handle/123456789/13715> *(2022,December,05).* [in Ukrainian].

6. Льовочкін С. В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання. *Фінанси України*. 2018. № 12. С. 26–29.

Lyovochkin S. V. (2018). Finansovyi mekhanizm makroekonomichnoho rehuliuvannia. [Financial mechanism of macroeconomic regulation]. *Finansy Ukrainy*. [Finances of Ukraine], 12, 26-29. [in Ukrainian].

7. Марусяк Н. Л. Фінансовий механізм підприємства та напрями його удосконалення в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 94–97.

Marusiak N. L. (2021). Finansovyi mekhanizm pidpryiemstva ta napriamy yoho udoskonalennia v suchasnomu ekonomichnomu seredovyshchi. [The financial mechanism of the enterprise and directions for its improvement in the modern economic environment]. *Ekonomika ta derzhava.* [Economy and the state], 12, 94-97. [in Ukrainian].

8. Метеленко Н. Г., Шульга О.П. Концептуалізація поняття «фінансовий механізм». *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 10. С. 172–179.

Metelenko N.H., Shulha O.P (2016). Kontseptualizatsiya ponyattya «finansovyy mekhanizm». [Conceptualization of the concept of «financial mechanism»]. Chornomors′ki ekonomichni doslidzhennya. [Black Sea economic studies], 10, 172-179. [in Ukrainian].

9. Панасюк О. В. Фінансові механізми розвитку суб'єктів малого підприємництва України. *Вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.* 2015. Вип. 6. С. 768–772. URL: http://globalnational.in.ua/archive/6- 2015/157.pdf (дата звернення: 05.12.2022).

Panasyuk O. V. (2015). Finansovi mekhanizmy rozvytku sub'yektiv maloho pidpryyemnytstva Ukrayiny. [Financial mechanisms of development of small business entities of Ukraine]. Visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. [Bulletin of Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlinskoho], 6, 768-772. <http://globalnational.in.ua/archive/6-2015/157.pdf> (2022 December, 5).

10. Перков В. В., Добровольський П. А., Мельник О. І. Фінансовий механізм діяльності аграрних підприємств. *Modern economics*. 2018. № 7. С. 131–138. [in Ukrainian].

Perkov V.V., (2018) Dobrovolskyi P.A., Melnyk O.I. (2018). Finansovyy mekhanizm diyal′nosti ahrarnykh pidpryyemstv. [Financial mechanism of agricultural enterprises]. *Suchasna ekonomika.* [Modern economics], 7, 131-138. [in Ukrainian].

11. Разумова Г. В., Буцанова Н. Г. Вдосконалення механізму управління фінансовою діяльністю підприємства. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти:* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С.182–184.

Razumova G. V. Butsanova K.G. (2021). Udoskonalennya mekhanizmu upravlinnya finansovoyu diyal′nistyu pidpryyemstva. [Improvement of the mechanism of management of financial activities of the enterprise]. Rozvytok terytorial′nykh hromad: pravovi, ekonomichni ta sotsial′ni aspekty materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 23-24 chervnia 2021 r., Mykolaiv: MNAU. [Development of territorial communities: legal, economic and social aspects materials of the International science and practice conference, June 23-24, 2021, Mykolaiv: MNAU], 182-184. [in Ukrainian].

12. Чередниченко Г. А. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності в Україні та напрями його вдосконалення. *Economics and management: problems of science and practice: Collection of scientific articles. Nürnberg: Verlag SWG imex GmbH*. 2014. Vol. 1. С 162–167.

Cherednychenko G.A. (2014) Mekhanizm derzhavnoho rehuliuvannia pidpryiemnytskoi diialnosti v Ukraini ta napriamy yoho vdoskonalennia. [The mechanism of state regulation of entrepreneurial activity in Ukraine and directions for its improvement]. Economics and management: problems of science and practice: Collection of scientific articles. Nuremberg: Verlag SWG imex GmbH, 1, 162–167. [in Ukrainian].

13. Чугунов І. Я. Фінансова політика у системі соціально-економічного розвитку України. Київ : Київ.нац. торг.-економ.ун-т, 2016. 236 с.

Chugunov I. Ya. (2016) Finansova polityka u systemi sotsial′no-ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny. [Financial policy in the system of socio-economic development of Ukraine]. Kyiv: Kyyiv.nats.torh.-ekonom.un-t [Kyiv National University of Trade and Economics], 236. [in Ukrainian].

14. Балацька А. Сутність фінансового механізму розвитку малого та середнього бізнесу. *Економічний аналіз*. 2020. №30 (1). С. 7–14.

Balatska A. (2020) Sutnist′ finansovoho mekhanizmu rozvytku maloho ta seredn′oho biznesu. [The essence of the financial mechanism for the development of small and medium-sized businesses]. *Ekonomichnyy analiz.* [Economics analysis], 30(1), 7-14. [in Ukrainian].

CONTENT

ECONOMICS AND MANAGEMENT OF NATIONAL ECONOMY

Alla Zhemba, Oksana Kliukha, Olena Kachan
MANAGEMENT OF THE EU'S INTERNATIONAL POLICY IN THE AREA OF PROTECTION OF CRITICAL INFRASTRUCTURE 4

Larysa Tiesheva, Vladyslava Khtominska
DIRECTIONS AND PRINCIPLES OF STATE LAND USE MANAGEMENT IN UKRAINE 12

ECONOMICS, MANAGEMENT OF SECTORS AND ENTERPRISES

Viktor Holomovzyi, Nataliia Kalynovska
THE INFLUENCE OF METROLOGICAL PROVISION ON THE QUALITY OF PRODUCTS AND ON CHANGES IN OPERATING COSTS OF THE CONSUMER AND THE PRODUCER 18

Kateryna Koliedina
ROLE AND TASK OF INNOVATIONS MARKETING IN THE INDUSTRIAL SECTOR OF UKRAINE 23

Tetiana Chernychko, Victoria Hrytsko, Angelika Myhovych
CURRENT TRENDS, THE ROLE AND PERSPECTIVES OF THE SMALL BUSINESS ENTERPRISES DEVELOPMENT 29

LABOR ECONOMICS AND REGIONAL ECONOMY

Ihor Zubenko, Yuliia Lykhosherstova
IMPACT OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC ON THE ELECTRONIC COMMERCE MARKET IN UKRAINE AND WORLDWIDE 36

FINANCE, MONETARY CIRCULATION AND CREDIT

Yuliia Verheliuk, Maryna Leschenko
CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE NON-STATE PENSION MARKET IN UKRAINE 42

Lesia Gariaga
FINANCIAL MARKETS TRANSFORMATION DETERMINANTS 46

Ihor Gonak
PECULIARITIES OF THE MEDIUM ECONOMIC CYCLE PHASES IN THE CRYPTOCURRENCY MARKET IN 2022: INVESTMENT PERSPECTIVES 52

Olha Demianchuk, Tetiana Melnyk
CHANGES IN TAXATION AND THE IMPLEMENTATION OF TAX BENEFITS IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW 59

Tetiana Lieka
MARKETING TOOLS ROLE IN THE FORMATION OF MODERN INSURANCE BUSINESS MODELS 67

Oleksandr Tkachenko
TRANSFORMATION OF FINANCIAL MANAGEMENT IN THE BANKING SECTOR OF UKRAINE DURING THE WAR 73

Iryna Chunitska, Olga Pozdnyakova
FINANCIAL MECHANISM OF ENTERPRISE MANAGEMENT ACTIVITIES AND ITS ROLE IN THE ORGANIZATION OF FINANCIAL POLICY 81

MATHEMATICAL MODELING AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS

Leonid Havrylchyk
STUDY OF THE DYNAMICS OF THE INCIDENCE OF COVID-19 IN UKRAINE DURING MARTIAL LAW 89

Tetiana Galetska, Natalia Topishko, Sergii Galetskyi
GRAVITY MODEL OF INTERNATIONAL TRADE: ORIGIN AND MODERN APPROACHES 96

Oleksandr Novoseletskyy, Sabina Jurkaitienė, Ostap Melnyk
SIMULATION OF THE EXCHANGE RATE USING ECONOMIC AND MATHEMATICAL METHODS 104

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ» СЕРІЯ «ЕКОНОМІКА»

Науковий журнал (щоквартальник)

№ 27(55)

Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, грудень 2022. № 27(55). 118 с.

Scientific notes of Ostroh Academy National University, «Economics» series: scientific journal. Ostroh : Publishing NaUOA, december 2022. № 27(55). 118 p.

Головний редактор *О. І. Дем'янчук*
Заступник головного редактора *Ю. В. Шулик*
Відповідальний редактор *Н. М. Данилюк*
Комп'ютерна верстка *Н. О. Крушинської*
Художнє оформлення обкладинки *К. О. Олексійчук*
Коректор *А. О. Самсонюк*
Коректор англомовних текстів *Р. Т. Шулик*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 13,72. Наклад 100 пр. Зам. № 3–23.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Times New Roman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Виготовлено ФОП Свинарчук М. В.
Тел. (+38068) 68 35 800, e-mail: 35800@ukr.net.